

Леонід Кривизюк

кандидат історичних наук, доцент,
заступник завідувача кафедри військової
підготовки,

Національна академія сухопутних військ імені
гетьмана Петра Сагайдачного (Львів, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9094-4061>

Електронна пошта: leonid.krivizuk@gmail.com

СЕРПЕНЬ 2014 РОКУ: ВТОРГНЕННЯ РЕГУЛЯРНИХ ВІЙСЬК РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ

Стаття присвячена дослідженню подій, які передували трагедії українського народу в «гібридній війні» Росії для підкорення України власним інтересам, в унеможливленні становлення незалежної держави. «Гібридна війна» Росії проти України стала логічним продовженням російської політики після розпаду Радянського Союзу і тривала весь час до збройної агресії. Помаранчева революція продемонструвала волевиявлення українського суспільства. Зазнавши ідеологічної поразки в час Революції гідності, Російська Федерація перейшла від прихованих форм ведення гібридної війни до збройної агресії проти України.

Проаналізовано місце і роль масового вторгнення в Україну російських регулярних військ. Що передувало одній з найкривавіших сторінок російсько-українського збройного конфлікту на Сході України — Іловайській трагедії.

Ключові слова: *антитерористична операція, агресія, Збройні Сили України, добровольчі батальйони, Іловайська трагедія 2014 року.*

Постановка проблеми. Одним із найтрагічніших моментів військової агресії Російської Федерації проти України у 2014 році є Іловайська операція, яку ЗМІ, політики та громадськість охрестили як «Іловайський котел», «Іловайська трагедія» (Коля-

да, І. & Кириєнко, О. 2014). Причини, що передували цим подіям. Офіційні звіти Міністерства оборони України, Генерального штабу різняться зі свідченнями учасників трагічних подій під Іловайськом. Тому дослідження і вивчення уроків війни на Схо-

ді України сприятиме осмисленню сутності, встановленню особливостей гібридної агресії Російської Федерації. А бойовий досвід, набутий в зоні проведення антитерористичної операції, має бути врахований під час підготовки військовослужбовців Збройних Сил України (Муженко, В. 2016).

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідження щодо розгляду причин виникнення війни на Сході України відображено у працях вітчизняних істориків Федора та Галини Турченків «Проект Новоросія (1764-2014)». Де розкриваються обставини зародження проекту «Новоросія» російським царським режимом, потуги його реалізації у 1917 році тимчасовим урядом, а особливо проявила себе радянська влада і після розвалу СРСР «путінська Росія». Заслужують уваги праці Василя Ткаченка «Росія: ментальність агресора», де автором глибоко розкривається агресивна сутність «путінізму» та групи інформаційний супротив (Тимчук, Д., Карін, Ю., Машовець, К. & Гусаров, В. 2016), яка вивчала проблему воєнної загрози Росії проти України ще з 2008 року. Досить уваги надають вивченню регіонів Криму і Донбасу вчені Інституту історії України, яка виходить окремою серією видань – «Студії з історії Криму і Донбасу».

В російській історіографії питання Новоросії надають особливої уваги. Зокрема Олександр Шубін

у роботі «История Новороссии» розглядає питання з позиції суто імперських поглядів, які ґрунтуються не на фактах, а на фальсифікації і більше не наукові, а пропагандистські.

Мета статті розкрити передумови, причини та наслідки вторгнення збройних сил Російської Федерації в Україну у серпні 2014 року.

Виклад основного матеріалу. Тези щодо особливих рис історичного, політичного, економічного, соціо-гуманітарного розвитку південних та східних областей України поширювалися спецслужбами на початку 90-х років ХХ ст. на Донбасі, на Харківщині, Дніпропетровщині і Запоріжжі, але сепаратистські настрої тоді не мали підтримки серед населення регіону.

Росія використовувала всі можливі важелі впливу на внутрішню політику України. Однією з таких складових було впровадження на керівні посади держави, включно і силових структур, російських громадян. Можна навести деякі приклади. Міністерство оборони України з лютого по грудень 2012 року очолював Дмитро Саламатін, а Службу безпеки України — Олександр Якименко. Навіть особисту охорону Віктор Янукович довірив росіянину – В'ячеславу Заневському (Магда, Є. В. 2015, с. 247).

Слушно зауважив командувач сектору «Д» антитерористичної операції генерал-лейтенант Руслан Хомчак, що на території Донецької та Луганської областей останні десять ро-

ків були відсутні військові частини. Якби ж там дислокувалися наші військові частини, то нас ніхто б не блокував. Від «демільтаризації» Донбасу залишилася лише база бронетанкової техніки і склади ракетно-артилерійського озброєння (Рябчій, І. (ред). 2016, с. 175).

Все було продумано і завчасно сплановано. Крім того, що зброя і боєприпаси завозилися з Російської Федерації, утримувався свій арсенал для озброєння проросійських найманців. І такий стан підтримувався не тільки останнім Президентом країни В. Януковичем, хоча він доклав досить зусиль для послаблення країни. Але нездатність, відсутність політичної волі у його попередників «керманів» країни здійснили відчутний поштовх для змін. Така пасивність на межі злочинної недбалості (Магда, Є. В. 2015, с. 9).

У 2007 році в інформаційне середовище було вкинуто поняття «русский мир» (Турченко, Г. & Турченко, Ф. 2014, с. 9). Російська Федерація, розвиваючи сепаратистські настрої серед окремих прошарків українського суспільства, почала втілювати план розколу України. основна увага російських політтехнологів зосереджувалася на Автономній Республіці Крим та східних і південних областях України.

У січні 2014 року, Радою національної безпеки Російської Федерації було розроблено узагальнений і масштабний план дій з дестабілі-

зації України «Про кризу в Україні» (Гай-Нижник, П. П. 2017, с. 190). А вже 27 лютого 2014 року «зелені чоловічки» без розпізнавальних ознак захопили будинок уряду Автономної Республіки Крим. Так розпочалося насильницьке захоплення Кримської автономії та Севастополя Російською Федерацією. А після фальсифікації результатів референдуму (який проходив під наглядом російських військових) відбулося приєднання Криму до Російської Федерації (Окупація Автономної Республіки Крим та м. Севастополя Росією. 2014).

28 лютого 2014 року відбулося екстрене засідання Ради національної безпеки і оборони України по Криму. На засіданні під час свого виступу Міністр оборони України Ігор Тенюх заявив про масштабну підготовку до вторгнення в Україну збройних сил Російської Федерації: «на Київському, Харківському і Донецькому напрямках уже сконцентровано 38 тисяч осіб, 761 одиниця збройної техніки, 2200 броньованих машин, 720 артилерійських систем залпового вогню, також до 40 ударних вертольотів і 90 вертольотів бойового забезпечення та 90 літаків штурмової авіації. В акваторії Чорного моря на бойове чергування вийшло 80 військових кораблів. ... Ми не готові до повномасштабної війни. Нам потрібен час, нам потрібна допомога... буду говорити відверто. Сьогодні у нас немає армії. Вона системно знищувалася Януковичем

та його оточенням під керівництвом російських спецслужб». І. Тенюх довів до відома присутніх, що Україна може зібрати «з усієї країни військово-угруповання чисельністю близько 5 тисяч військовослужбовців, здатних виконувати бойове завдання» (Рябчій, І. (ред). 2016, с. 47–48).

У своєму виступі глава Служби безпеки України підтвердив про готовність Росії до введення військ. Але наголосив, що американці і німці просять не починати будь-які активні дії, щоб В. Путін не використав це для початку широкомасштабного сухопутного вторгнення (Рябчій, І. (ред). 2016, с. 49).

Більшість присутніх були при владі давно і повинні були відповідати за стан справ, що склався.

Силовий сценарій агресивної політики В. Путіна зруйнував українсько-російські відносини, що будувалися між двома країнами і народами століттями. Чим далі тривало загострення на Сході України після окупації Криму, тим визначенішим ставало сприйняття Росії українцями.

Збройна агресія Російської Федерації проти України стала черговим кроком давно спланованої та організованої Москвою антиукраїнської «гібридної війни». Для використання фактору загрози вторгнення і застосування сили керівництво Російської Федерації вздовж державного кордону України розгорнуло потужне угруповання військ.

Потреба захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів України, з огляду на порушення Російською Федерацією низки міждержавних договорів, а також беручи до уваги рішення Ради Федерації Федеральних зборів Росії щодо використання збройних сил Російської Федерації на території України, з 2 березня 2014 року Збройні Сили України приведені в бойову готовність «Повна», а 17 березня 2014 року в Україні оголошено часткову мобілізацію. З цього часу держава почала функціонувати в особливих умовах (Збройні Сили України. 2015, с. 9).

Керівництво держави приймало рішення на захист країни від посягань на суверенітет країни з боку північного агресора. І це з пафосом констатує путінський пропагандист О. Шубін, що 1 березня Рада Федерації РФ надала президенту право використовувати збройні сили на території України. А вже «18 березня були підписані документи про прийняття Республіки Крим і Севастополя до складу Росії, що додало нові надії прихильникам переходу Новоросії до складу Росії» (Шубин, А. В. 2015, с. 445).

На початку квітня 2014 року російські спецслужби активно дестабілізували обстановку в південних і східних областях України. 12 квітня відбувся перший бій між підрозділом СБУ «Альфа» з російською диверсійно-розвідувальною групою

І. Стрелкова-Гірка поблизу міста Слов'янськ. Враховуючи складну ситуацію на Сході України, 14 квітня в.о. Президента України схвалив рішення РНБО про проведення антитерористичної операції.

На початку антитерористичної операції від Збройних Сил України було залучено близько 1500 військовослужбовців і понад 170 одиниць озброєння та військової техніки. Переважно це були підрозділи висомобільних десантних військ нині десантно-штурмові та сил спеціального призначення (Біла книга — 2014. Збройні Сили України. 2015, с. 9).

Підрозділи Збройних Сил України виконували завдання із взяття під охорону важливих об'єктів (аеропортів, військових містечок, складів озброєння і військової техніки). Для запобігання висуванню військових частин і підрозділів збройних сил Російської Федерації на територію України здійснювалося прикриття державного кордону.

15 квітня підрозділ 3-го полку спецпризначення Збройних Сил України, а також підрозділ «Альфи» і «Омеги» після нетривалого штурму зайняли Краматорський аеродром.

Стало зрозуміло, що «кримський сценарій» на Донбасі провалився. На початок травня 2014 року на кордоні з Україною були сконцентровані війська збройних сил РФ і перебували в очікуванні на проведення великомасштабної інтервенції на терито-

рію України. Були задіяні наступні сили: у Брянській області розгорнута Кантемирівська, у Курській області — Таманська, у Таганрозі — 98-ма повітрянодесантна дивізії, у Ростові-на-Дону — тактичні групи загальновійськових з'єднань Південного і Західного військових округів і 15-й батальйон мотострілецької бригади Центрального військового округу, на військовому полігоні в районі Белгорода були зосереджені псковські і тульські десантники (Тимчук, Д., Карін, Ю., Машовець, К. & Гусаров, В. 2016, с. 32).

Незаконні збройні формування так званих ДНР/ЛНР нараховували близько 15–20 тисяч осіб, і були оснащені бронетанковою технікою, артилерією і ракетними системами залпового вогню, населені пункти були перетворені в укріпрайони (Агресія Росії проти України. 2014). У зв'язку з цим було нарощено сили та засоби антитерористичної операції і територіальної оборони, удосконалено систему управління АТО. 25 травня 2014 року в Україні відбулися президентські вибори. Президент України Петро Порошенко у ході першої робочої поїздки на Донбас представив мирний план з врегулювання ситуації в східних регіонах держави. Мирний план Президента України щодо врегулювання ситуації в східних регіонах України складається з 15 кроків. А саме:

1. Гарантії безпеки для всіх учасників переговорів.

2. Звільнення від кримінальної відповідальності тих, хто склав зброю і не здійснив тяжких злочинів.

3. Звільнення заручників.

4. Створення 10 км буферної зони на українсько-російському державному кордоні. Вивід незаконних збройних формувань.

5. Гарантований коридор для виходу російських і українських найманців.

6. Роззброєння.

7. Створення в структурі Міністерства внутрішніх справ України підрозділів для здійснення спільного патрулювання.

8. Звільнення незаконно утримуваних адміністративних будівель в Донецькій і Луганській областях.

9. Відновлення діяльності місцевих органів влади.

10. Поновлення центрального теле- і радіомовлення у Донецькій і Луганській областях.

11. Децентралізація влади (шляхом обрання виконкомів, захист російської мови; проект змін до Конституції).

12. Узгодження губернаторів до виборів з представниками Донбасу (за умови погодження єдиної кандидатури, при розбіжностях — рішення приймає Президент).

13. Дострокові місцеві і парламентські вибори.

14. Програма створення робочих місць в регіоні.

15. Відновлення об'єктів промисловості і соціальної інфраструктури (Порошенко, П. 2014).

З 20 по 30 червня діяло одностороннє припинення вогню з боку українських військових. Однак незаконні збройні формування ігнорували мирні ініціативи, що зумовило активізацію дій сил АТО по звільненню окупованих територій з 1 липня 2014 року (Агресія Росії проти України. 2014).

На початку липня сили антитерористичної операції кардинально змінили тактику ведення бойових дій і перейшли до стрімких наступальних дій. Вже 5 липня бойовики були змушені під натиском українських військ залишити Слов'янськ, зазнавши суттєвих втрат. Фактично уся бронегрупа (до 7 одиниць бронетехніки) цього формування була знищена українською артилерією і десантниками. А також звільнено Краматорськ, Дружківку, Артемівськ і Костянтинівку (Машовець, К. 2014).

На кінець липня окремі підрозділи 24-ої, 51-ої і 72-ої механізованих бригад, 79-ої аеромобільної бригади, 3-го полку спецпризначення і Державної прикордонної служби сектору «Д» (територія вздовж українсько-російського кордону) виявились затиснутими між бойовиками так званих Донецької народної республіки та Луганської народної республіки, з одного боку, та російськими військовими частинами — з іншого. 7 серпня, після триденних запеклих

боїв, оточені в районі Червонопартизанська, Довжанського, Дякова підрозділи здійснили успішний прорив і вийшли на з'єднання з головними силами антитерористичної операції (Коляда, І. 2016).

Іноземними журналістами 15 серпня (Червоненко, В. 2014) було зафіксовано факт, під маскуванням гуманітарного конвою, рух колон військової техніки з боку Ростовської області на територію України. Це питання піднімалося на засіданні Ради безпеки і оборони України. Президент України звернувся до керівників Євросоюзу, західних партнерів, керівництва НАТО. Україну підтримали секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен, глава міністерства закордонних справ Великобританії Філіп Хеммонд. Відреагував і міністр закордонних справ Швеції Карл Більдт: «Тепер ми очевидно спостерігаємо військове протистояння між регулярними військами Росії і України. Цьому є конкретна назва». І вимагали від Росії негайно вивести особовий склад і військову техніку з території України.

З метою остаточного звільнення територій, зайнятих бойовиками, замисел керівництва антитерористичної операції у серпні передбачав:

1. Відновлення контролю над державним кордоном з Російською Федерацією, щоб припинити постачання зброї, боєприпасів, матеріально-технічних засобів та живої сили для бойовиків з Російської Федерації;

2. Розділення території, яка контролювалася бойовиками, на декілька частин;

3. Оточення найбільших угруповань бойовиків і створення умов для подальшого їх роззброєння, а у разі опору — знищення (Аналіз ведення АТО ... 2014).

Командування сил антитерористичної операції, щоб убезпечити свої війська від постійних обстрілів артилерії з території Росії, відвели свої підрозділи від кордону і перенесли активні дії в глибину районів. Почали захоплення основних центрів і вузлів опору терористів. Перед бойовиками вперше за час воєнного конфлікту постала перспектива військової поразки. Над терористичними утвореннями так званих ДНР і ЛНР нависла реальна загроза оточення та ізоляції. З подальшим подавленням.

До 22 серпня стало зрозуміло, що військовий розгром бойовиків, навіть в умовах всебічної допомоги їм з боку Російської Федерації, справа кількох тижнів. Єдиним способом зупинити це було — пряме військове вторгнення РФ на українську територію (Машовець, К. 2014). У третій декаді серпня, коли підконтрольна терористам територія Донецької і Луганської областей суттєво зменшилася і їх поразка стала очевидною, Росія вдалася до відкритої військової агресії. Цей факт був зафіксований не лише українською стороною, але і західними партнерами. Президент США Барак Обама під час свого візи-

ту до Естонії у вересні 2014 року заявив: «Російські війська, які увійшли в Україну, — це не гуманітарна або миротворча місія. Там перебувають російські бойові частини з російською зброєю і на російських танках. Це факти, які можна довести. Вони не підлягають сумніву» (Власюк, О. С. 2016, с. 465–466).

А у ніч з 23 на 24 серпня 2014 року почалось масове вторгнення в Україну російських регулярних військ. Державний кордон перетнули вісім батальйонних тактичних груп збройних сил Російської Федерації. Батальйонно-тактичні групи були створені за напрямками:

— донецький на базі 6-ої окремої танкової бригади; 8-ої, 17-ої, 18-ої, 21-ої окремих мотострілецьких, 33-ої гірської мотострілецької бригад; 31-ої окремої десантно-штурмової бригади, 247-го десантно-штурмового полку 7-ої гвардійської десантно-штурмової дивізії, 331-го гвардійського парашутно-десантного полку 98-ої гвардійської дивізії і 137-го парашутно-десантного полку 106-ої гвардійської дивізії повітряно-десантних військ;

— луганський — 15-ої, 35-ої, 74-ої, 136-ої і 200-ої окремих мотострілецьких бригад; 104-го і 234-го гвардійських десантно-штурмових полків 76-ої гвардійської десантно-штурмової дивізії.

Підрозділи, що були долучені до окупації території України, формувалися з військ Південного, Західного,

Центрального та Східного військових округів; повітряно-десантних військ, Військово-морського флоту, а також сил спецпризначення Головного розвідувального управління генерального штабу Російської Федерації. Географія долучення військ практично охоплює всю територію Російської Федерації (Російські сили вторгнення. 2016).

Російські регулярні війська швидко просунулись у напрямку Іловайська та Луганська. Ще кілька невеликих груп перейшли кордон поблизу Новоазовська в напрямку Маріуполя.

Тільки на Донецькому напрямку угруповання збройних сил Російської Федерації поблизу російсько-українського кордону на півдні Ростовської області нараховувало: особового складу — до 4 тис. осіб; танків — до 20 од.; бойових броньованих машин — до 90 од.; артилерійських систем — до 30 од.; РСЗВ — до 20 од. (Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014–2016). Збройні Сили України. 2017, с. 47; Червоненко, В. 2014).

Відомий політичний експерт Євген Магда час після початку окупації Криму до кінця літа 2014 року розділяє на наступні етапи інформаційно-психологічної війни Російської Федерації проти України. «Перший (грудень 2013 — лютий 2014 року). Дискредитація Майдану. Російські засоби масової інформації старанно показували те, що відбувається в центрі Києва, як бунт екстремістів

і націоналістів, інспірований Заходом ...

Другий (лютий — березень 2014). Повернення Криму. Зусилля російської інформаційної машини були спрямовані на максимальну деморалізацію української влади, позбавлення її простору для маневру, пригнічення волі до опору українських військовослужбовців на території Криму, ідеологічне забезпечення окупації Криму і формування сприятливої міжнародної позиції в цьому питанні ...

Третій (весна — серпень 2014 року). Розгойдування Донбасу. Донецька і Луганська області, що тривалий час були електоральним заповідником Партії регіонів, стали об'єктом інформаційної експансії і проникнення озброєних загонів з російської території. ... Донбас, як об'єкт дії, був обраний ... із-за відсутності в регіоні політичної конкуренції і домінування російських засобів інформації. Цей етап завершив котел під Іловайськом, куди потрапили українські війська» (Магда, Є. В. 2015, с. 289–290).

Висновки. Отже підсумовуючи вище сказане можна стверджувати, що збройна агресія Російської Федерації щодо територіальної цілісності незалежної України є продовженням багатовікової експансії Московської держави з її імперськими стремліннями: самодержавства, більшовизму й путінізму з неошовінізмом проти України.

Окупація Криму і частини території Донбасу стала можливою із-за нездатності керівництва держави і парламенту перетворити Україну з частини СРСР в сучасну європейську державу. Президентами Л. Кравчуком, Л. Кучмою, В. Ющенко не була закладена послідовність в питанні зовнішньої політики, а тема європейської та євроатлантичної інтеграції не стала частиною державної стратегії. Курс на роззброєння виявився хибним. Отже стала наслідком не реформованості держави.

Передумови для вторгнення Росії в Україну були закладені задовго до того, як влада та українське суспільство усвідомили ці загрози. Після перемоги Помаранчевої революції, яка всерйоз налякала правлячу російську верхівку, почалися масштабні та цілеспрямовані практичні дії Росії з підготовки реального аншлюсу України. Упродовж 2000-х років керівництвом Росії активно вербувалися співробітники українських силових відомств, які відіграли важливу роль у сприянні окупації Криму та дестабілізації Донбасу і активно підтримувало дискредитований режим В. Януковича під час Революції Гідності 2013–2014 роках. І Кремль скористався моментом, коли Україна була сильно ослаблена громадянським протистоянням і була неспроможною протистояти російській агресії.

Метою вторгнення РФ проти України є: підрич проєвропейського курсу України та недопущення її

інтеграції до ЄС і НАТО, створення та утримання під управлінням Росії внутрішньополітичної кризи в державі на фоні послаблення економіки, повернення України в сферу впливу Росії з метою її реінтеграції до російських структур та встановлення в Україні лояльного Москві політичного режиму. Головна стратегічна мета — повне знищення української державності та ліквідація державного суверенітету України.

Керівництво Російської Федерації зробило ставку на «гібридну війну» як вирішення існуючих протиріч. Практично відразу після розпаду СРСР частина російської політичної еліти заговорила про Україну як про територію, що тимчасово втрачена.

З приходом В. Путіна до влади, який не приховував ностальгії за Радянським Союзом і прагнув домогтися домінування на пострадянському просторі, розумів, що без повернен-

ня під контроль Кремля України зробити це практично неможливо.

«Гібридна» агресія з боку Росії передувала збройному конфлікту на Донбасі, який є складовою «гібридної війни», що характеризується застосуванням нерегулярних збройних формувань, місцевих кримінальних груп у взаємодії з регулярними збройними силами РФ.

Зважаючи на історичні паралелі, можна стверджувати, що нинішня неоголошена війна Російської Федерації проти України є Вітчизняна війна українського народу за незалежність своєї держави.

Російсько-українська війна 2014 року відіб'ється в пам'яті українського народу, які її пережили, назавжди. Це сторінка нашої історії. І життя після неї вже ніколи не буде таким, як раніше. А Іловайська історія має стати уроком, щоб уникнути таких же фатальних помилок у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Агресія Росії проти України. (2014). URL: https://pidruchniki.com/76138/istoriya/agresiya_rosiyi_ukrayini [дата зверн.: 16.11.2020].

Аналіз ведення антитерористичної операції та наслідків вторгнення Російської Федерації в Україну у серпні-вересні 2014 року. Документ підготовлено Генеральним штабом Збройних Сил України спільно з Центральним науково-дослідним інститутом Збройних Сил України. (2014). URL: http://www.mil.gov.ua/content/other/anliz_rf.pdf [дата зверн.: 21.10.2020].

Бій під Волновахою. (2014). URL: http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/53718/Tragedija_u_Volnovasi_Tomu_shho_vijna_ [дата зверн.: 28.10.2020].

Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014–2016). Збройні Сили України. (2017). К.: МОУ, НУОУ, 250 с.

Біла книга–2014. Збройні Сили України. (2015). К.: МОУ, ГШ ЗСУ, 84 с.

Бої за Іловайськ. (2019). URL: <http://showarticleonlyhoveroverlinksintextformoreinfo> [дата зверн.: 28.10.2020].

Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. II (батальйон, рота). (2016). Київ, 315 с.

Бутусов, Ю. (2014). Трагедія у Волновасі: Тому що війна — не пікнік. URL: http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/53718/Tragedija_u_Volnovasi_Tomu_shho_vijna [дата зверн.: 18.11.2020].

Вакула, С. (2014). Третій штурм Іловайська як це було. URL: <http://informato.rnews/tretij-shturm-ilovajska-yak-tse-bulo/> [дата зверн.: 12.12.2020].

Власюк, О. С. (2016). *Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці*. К.: НІСД, 528 с.

Гай-Нижник, П. П. (2017). *Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення*. К.: «МП Леся», 332 с.

Рябчій, І. (ред). (2016). *Добробати*. Харків: Фоліо, 570 с.

Коляда, І. & Кириєнко, О. (2014). АТО: Іловайська наступальна операція: передумови, хід, наслідки (6 серпня — 3 вересня 2014 року). Ч. II. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15056/1/Kolyada.pdf> [дата зверн.: 12.12.2020].

Коляда, І. (2016). АТО: Іловайська наступальна операція — передумови, хід, наслідки (6 серпня — 3 вересня 2014 року). Ч. I. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15070/1/Kolyada.pdf> [дата зверн.: 12.12.2020].

Магда, Є. В. (2015). *Гібридна війна: вижити і перемогти*. Х: Віват, 304 с.

Машовець, К. (2014). Хроніка війни на Донбасі: від мітингів до танків. URL: <http://mediarnbo.org/2014/10/18/hronika-viyni-na-donbasi-vid-mitingiv> [дата зверн.: 21.10.2020].

Муженко В. під час зборів з командирами бригад та полків ... 21.11.2016. (2016). URL: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1620713-boyoviy-dosvid-ato-povinen-vrkhovuvatisya-pripidgotovtsi-viysk-v-muzhenko> [дата зверн.: 28.10.2020].

Окупація Автономної Республіки Крим та м. Севастополя Росією. (2014). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Анексія_Криму_Росією_\(2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Анексія_Криму_Росією_(2014)) [дата зверн.: 16.11.2020].

Порошенко П. представив в Донбасі мирний план з врегулювання ситуації на сході України. (2014). URL: <https://www.president.gov.ua/news/petro-poroshenko-predstaviv-v-donbasi-mirnij-plan-z-vregulyu-33044> [дата зверн.: 16.11.2020].

Російські сили вторгнення. (2016). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Втрати_проросійських_сил_внаслідок_російського_вторгнення_в_Україну_\(2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Втрати_проросійських_сил_внаслідок_російського_вторгнення_в_Україну_(2014)) [дата зверн.: 16.11.2020].

Тимчук, Д., Карін, Ю., Машовець, К. & Гусаров, В. (2016). *Вторгнення в Україну: Хроніка російської агресії*. Київ: Брайт Стар Паблішинг, 240 с.

Тинченко, Я. Серпень 2014-го. Іловайськ. Частина II. 25 серпня 2015. (2015). URL: <http://tyzhden.ua/Society/144115> [дата зверн.: 14.09.2020].

Ткаченко, В. (2016). *Росія: ідентичність агресора: монографія*. К.: ВЦ «Академія», 256 с.

Турченко, Г. & Турченко, Ф. (2014). *Проект «Новоросія»: 1764–2014. Ювілей на крові*. Запоріжжя: ЗНУ, 116 с.

Червоненко, В. (2014). Хто воює на Сході: хронологія свідчень про російські війська. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140902_russian_army_ukraine_debate_vc [дата зверн.: 24.10.2020].

Шубин, А. В. (2015). *История Новороссии*. М.: ОЛМА Медиа Групп, 480 с.

Якубова, Л. Д. (2014). *Етнонаціональна історія Донбасу: тенденції, суперечності, перспективи в світлі сучасного етапу українського націотворення*. Київ, НАН України, Ін-т історії України, 109 с.

REFERENCES

Ahresiiia Rosii proty Ukrainy [Russia's aggression against Ukraine]. (2014). URL: https://pidruchniki.com/76138/istoriya/agresiya_rosiyi_ukrayini [Accessed: [16.11.2020]. [in Ukrainian].

Analiz vedennia antyterorystychnoi operatsii ta naslidkiv vtorhnennia Rosiiskoi Federatsii v Ukrainu u serpni-veresni 2014 roku. Dokument pidhotovleno Heneralnym shtabom Zbroinykh Syl Ukrainy spilno z Tsentralnym naukovo-doslidnym instytutom Zbroinykh Syl Ukrainy [Analysis of the anti-terrorist operation and the consequences of the Russian invasion of Ukraine in August-September 2014. The document was prepared by the General Staff of the Armed Forces of Ukraine together with the Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine]. (2014). URL: http://www.mil.gov.ua/content/other/anliz_rf.pdf [Accessed: 21.10.2020]. [in Ukrainian].

Bii pid Volnovákhuiu [Battle of Volnovakha]. (2014). URL: http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/53718/Tragedija_u_Volnovasi_Tomu_shho_vijna_ [Accessed: 28.10.2020]. [in Ukrainian].

Bila knyha antyterorystychnoi operatsii na Skhodi Ukrainy (2014–2016). Zbroini Syly Ukrainy [White Paper on the anti-terrorist operation in eastern Ukraine (2014–2016). Armed Forces of Ukraine]. (2017). K.: MOU, NUOU, 250 s. [in Ukrainian].

Bila knyha — 2014. Zbroini Syly Ukrainy [White Paper — 2014. Armed Forces of Ukraine]. (2015). K.: MOU, HSh ZSU, 84 s. [in Ukrainian].

Boi za Ilovaisk [Battles for Ilovaisk]. (2019). URL: <http://showarticleonlyhoveroverlinksintextformoreinfo> [Accessed: 28.10.2020]. [in Ukrainian].

Boiovyi statut mekhanizovanykh i tankovykh viisk Sukhoputnykh viisk Zbroinykh Syl Ukrainy. Ch. II (batalion, rota) [Combat charter of mechanized and tank troops of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine. Part II (battalion, company)]. (2016). Kyiv, 315 s. [in Ukrainian].

Butusov, Yu. (2014). Trahediia u Volnovasi: Tomu shcho viina — ne piknik [Tragedy in Volnovakha: Because war is not a picnic]. URL: http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/53718/Tragedija_u_Volnovasi_Tomu_shho_vijna_ [Accessed: 18.11.2020]. [in Ukrainian].

Vakula, S. (2014). Tretii shturm Ilovaiska yak tse bulo [The third assault on Ilovaisk as it was]. URL: <http://informator.news/tretij-shturm-ilovajska-yak-tse-bulo/> [Accessed: 12.12.2020]. [in Ukrainian].

Vlasiuk, O. S. (2016). *Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky: Vybr. nauk. Pratsi* [National Security of Ukraine: Evolution of Domestic Policy Problems: Select. scient. work]. K.: NISD, 528 s. [in Ukrainian].

Hai-Nyzhnyk, P. P. (2017). *Rosiia proty Ukrainy (1990–2016 rr.): vid polityky shantazhu i prymsu do viiny na pohlynannia ta sproby znyshchennia* [Russia against Ukraine (1990–2016): from the policy of blackmail and coercion to war on absorption and attempts to destroy]. K.: “MP Lesia”, 332 s. [in Ukrainian].

Riabchii, I. (red). (2016). *Dobrobaty*. Kharkiv: Folio, 570 s. [in Ukrainian].

Koliada, I. & Kyriienko, O. (2014). ATO: Ilovaiska nastupalna operatsiia: peredumovy, khid, naslidky (6 serpnia — 3 veresnia 2014 roku. Ch. II [Ilovaysk offensive operation: preconditions, course, consequences (August 6 — September 3, 2014. Part II)]. URL: <http://enpui.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15056/1/Kolyada.pdf> [Accessed: 12.12.2020]. [in Ukrainian].

Koliada, I. (2016). ATO: Ilovaiska nastupalna operatsiia — peredumovy, khid, naslidky (6 serpnia — 3 veresnia 2014 roku). Ch. I [ATO: Ilovaysk offensive operation — preconditions, course, consequences (August 6 — September 3, 2014). P. 1]. URL: <http://enpui.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15070/1/Kolyada.pdf> [Accessed: 12.12.2020]. [in Ukrainian].

Mahda, Ye. V. (2015). *Hibrydna viina: vyzyhyty i peremohty* [Hybrid war: survive and win]. Kh: Vivat, 304 s. [in Ukrainian].

Mashovets, K. (2014). Khronika viiny na Donbasi: vid mitynhiv do tankiv [Chronicle of the war in Donbass: from rallies to tanks]. URL: <http://mediarnbo.org/2014/10/18/hronika-viyni-na-donbasi-vid-mitingiv> [Accessed: 21.10.2020]. [in Ukrainian].

Muzhenko V. pid chas zboriv z komandyramy bryhad ta polkiv ... 21.11.2016 [Muzhenko V. during a meeting with commanders of brigades and regiments ... 11/21/2016]. (2016). URL: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1620713-boyoviy-dosvid-ato-povinen-vrkhovuvatisya-pri-pidgotovtsi-viysk-v-muzhenko> [Accessed: 28.10.2020]. [in Ukrainian].

Okupatsiia Avtonomnoi Respubliky Krym ta m. Sevastopolia Rosiieiu [Occupation of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol by Russia]. (2014). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Aneksiia_Krymu_Rosiieiu_\(2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Aneksiia_Krymu_Rosiieiu_(2014)) [Accessed: 16.11.2020]. [in Ukrainian].

Poroshenko P. predstaviv v Donbasi myrnyi plan z vrehuliuvannia sytuatsii na skhodi Ukrainy [Petro Poroshenko presented a peace plan in Donbass to resolve the situation in eastern Ukraine]. (2014). URL: <https://www.president.gov.ua/news/petro-poroshenko-predstaviv-v-donbasi-mirnij-plan-z-vregulyu-33044> [Accessed: 16.11.2020]. [in Ukrainian].

Rosiiski syly vtorhnennia [Russian invasion forces]. (2016). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Vtraty_prorosiiskykh_syl_vnaslidok_rosiiskoho_vtorhnennia_v_Ukrainu_\(2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Vtraty_prorosiiskykh_syl_vnaslidok_rosiiskoho_vtorhnennia_v_Ukrainu_(2014)) [Accessed: 16.11.2020]. [in Ukrainian].

Tymchuk, D., Karin, Yu., Mashovets, K. & Husarov, V. (2016). *Vtorhnennia v Ukrainu: Khronika rosiiskoi ahresii* [Invasion of Ukraine: Chronicle of Russian aggression]. Kyiv: Brait Star Pabliishynh, 240 s. [in Ukrainian].

Tynchenko, Ya. (2015). Serpen 2014-ho. Ilovaisk. Chastyna II. 25 serpnia 2015 [August 2014. Ilovaisk. Part II. August 25 2015]. URL: <http://tyzhden.ua/Society/144115> [Accessed: 14.09.2020]. [in Ukrainian].

Tkachenko, V. (2016). *Rosiia: identychnist ahresora: monohrafiia*. K.: VTs “Akademiia”, 256 s. [in Ukrainian].

Turchenko, H. & Turchenko, F. (2014). *Proekt “Novorosiia”: 1764–2014. Yuvilei na krovi* [Project “Novorossiia”: 1764–2014. Anniversary in blood]. Zaporizhzhia: ZNU, 116 s. [in Ukrainian].

Chervonenko, V. (2014). Khto voiuie na Skhodi: khronolohiia svidchen pro rosiiski viiska [Who is fighting in the East: a chronology of evidence of Russian troops]. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140902_russian_army_ukraine_debate_vc [Accessed: 24.10.2020]. [in Ukrainian].

Shubyn, A. V. (2015). *Ystoryia Novorossyy*. M.: OLMA Medya Hrupp, 480 s. [in Russian].

Yakubova, L. D. (2014). *Etnonatsionalna istoriia Donbasu: tendentsii, superechnosti, perspektyvy v svitli suchasnoho etapu ukrainskoho natsiotvorennia* [Ethnonational history of Donbass: trends, contradictions, prospects in the light of the modern stage of Ukrainian nation-building]. Kyiv, NAN Ukrainy, In-t istorii Ukrainy, 109 s. [in Ukrainian].

Leonid Kryvyziuk

Candidate of Historical Sciences (Ph. D.),

Associate Professor,

Deputy Head of the Department of Military

Training of Hetman Petro Sahaidachnyi

National Army Academy

(Lviv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9094-4061>

**AUGUST 2014: PREREQUISITES FOR
INTERVENTION
OF THE RUSSIAN FEDERATION REGULAR TROOPS
INTO UKRAINE**

The article is studying the events that preceded the tragedy of the Ukrainian people in Russia’s hybrid war the purpose of which was to subdue Ukraine to its

own interests and prevent the formation of an independent state. Russia's hybrid war against Ukraine became a logical continuation of Russia's policy after the collapse of the Soviet Union and grew into the aggressive ideological war of Russia against Ukraine. The Orange Revolution caused panic in the Kremlin and after the Revolution of Dignity, the Kremlin decided to use in the fight against Ukraine not only all overt and covert methods of conducting a hybrid war, but also direct armed interference in its internal affairs.

The armed aggression of the Russian Federation against the territorial integrity of independent Ukraine is a continuation of the centuries-old expansion of the Moscow state with its imperial aspirations: autocracy, Bolshevism and Putinism including neo-chauvinism targeted at Ukraine.

Throughout the 2000s, the Russian leadership actively recruited Ukrainian law enforcement officials, who played a crucial role in triggering the occupation of Crimea as well as destabilizing Donbass, concurrently they supported the discredited regime of Viktor Yanukovich during the Revolution of Dignity of 2013–2014. Furthermore the Kremlin took advantage of the moment when Ukraine was severely weakened by civil strife and unable to resist Russian aggression.

The objective of the Russian invasion against Ukraine is: to undermine Ukraine's pro-European course and prevent its integration into the EU and NATO, The purpose of the Russian invasion against Ukraine is: to create and maintain Russian-led domestic political crisis based on weakening the economy in the country, to return Ukraine to Russia's sphere of influence in order to reintegrate it into Russian structures and to establish a political regime loyal to Moscow in Ukraine.. The key strategic goal is the complete destruction of Ukrainian statehood together with the liquidation of Ukraine's state sovereignty.

The place and role of the mass invasion of Ukraine by Russian regular troops, which preceded one of the bloodiest pages of the Russian-Ukrainian war in eastern Ukraine — the Ilovaysk tragedy, are analyzed

Key words: *anti-terrorist operation, aggression, Armed Forces of Ukraine, volunteer battalions, Ilovaysk tragedy of 2014.*